

AINEVALDKOND „SOTSIAALAINED“

1.1. Sotsiaalvaldkondlik pädevus

Sotsiaalainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes sotsiaalvaldkondlik pädevus, see tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloo ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutada mõnda neist õppes ja igapäevaelus; luua tulevikutsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ning austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilist eripära ning järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamusi ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

1.2. Ainevaldkonna õppeained, kohustuslikud ja valikkursused

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus. Ajaloo ainekavas on 6, ühiskonna ainekavas 2 ja inimeseõpetuse ainekavas 1 kohustuslikku kursust.

Ajaloo kohustuslikud kursused on „Eesti ajalugu (kuni 17. saj.)“, „Eesti ajalugu (17. – 19. saj.)“, „Üldajalugu (antiik, keskaeg, uusaeg)“, „Lähiajalugu I (Eesti ja maailm 20. saj. I poolel)“, „V Lähiajalugu II (Eesti ja maailm 20. saj. II poolel)“ ja „VI Lähiajalugu III (20. saj. arengu põhijooned)“.

Kohustuslikud ühiskonnaõpetusekursused on „Ühiskonna areng ja valitsemine“, „Majandus ja rahvusvahelised suhted“.

Kohustuslik inimeseõpetusekursus on „Perekonnaõpetus“.

Valikkursused on „Maailma religioonid“ ja „Etikett ja suhtlemine“.

1.3. AJALUGU

1.3.1 Õppe ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane

- 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloo osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplasena ja maailmakodanikuna;
- 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu;
- 3) mõistab ajaloo sündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti;
- 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana;
- 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajaloo teavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt;

- 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest;
- 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta.

1.3.2 Õppeaine lühikirjeldus

Ajaloo õpetamine toimub auditoorse õppetööna loengute ja arutelude vormis. Oluline osa on õpilase isiklikul aktiivsusel ja panusel koduste tööde ja loovülesannete lahendamisel või lühireferaadi koostamisel. Õppetöö mitmekesistamiseks kasutatakse audio- ja videomaterjale, ajaloolisi allikaid ja õppekäike.

1.3.3 Hindamise alused

Ajaloo õpitulemusi hinnates lähtutakse õppekava üldosa ja Nõo Reaalgümnaasiumi hindamisjuhendi käsitlusest. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusel ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides jälgitakse teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane teab, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Kõikidel kursustel hinnatakse õpilasi ainepassis loetletud vastava kursuse kontrolltööde ning muude arvestuslike tööde koondhindega, VI kursuse hinne kujuneb ajaloo tasemetöö (70%) ja kursuse jooksul tehtud ettekande, lühireferaadi ning retsensiooni (30%) koondhindest.

1.3.4 Gümnaasiumi lõpetaja õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja

- 1) tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 2) tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- 3) võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnangutele, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastutel, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 4) leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjuseid;
- 5) kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid;
- 6) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära.

1.3.5 Kursuste õpitulemused ja õppesisu

Kursuse nimetus: I kursus „Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Esiaeg:</p> <p>Antropogeenes, inimasustuse levik, jääaja taandumine, inimasustuse algus.</p> <p>Tähtsamad antropoloogilised kultuurid kiviajal (Kunda, kammkeraamika ja venekirveskultuur), metalliaja kultuurid. Eesti esiaja lõpul, suhted naabritega, tegevusalad, haldusjaotus, muinasusund.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">1) teab ja iseloomustab tähtsamaid Eesti esiaja perioode inimeste tegevusalade ning eluolu muutuste alusel; tõlgendab muististe alusel inimeste eluolu ja ühiskondlikku korraldust ning uskumusi ja vaimulaadi;2) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi;3) iseloomustab Eesti halduskorraldust ja majanduslikku arengut esiaja lõpul;4) seletab ja kasutab kontekstis mõistend arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism.

<p>Keskaeg: Paavsti võim: ristisõdade põhjused ja peasuunad. Läänemere maade ristiustamine. Muistne vabadusvõitlus: Balti ristisõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse käik. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Arhitektuur.</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib Balti ristisõja põhjusi, käiku ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast; 2) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega; 3) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa; 5) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
<p>Üleminek keskajast uusaega: Tugeva keskvõimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. Liivi sõda: Liivi sõja eellugu, käik ja tulemused. Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.</p>	<p>Õpilane: 1) iseloomustab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; 2) selgitab Liivi sõja eellugu, käiku ja tulemusi; analüüsib ning hindab allikate alusel sõja osaliste tegevust; 4) iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; 5) teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.</p>

Kursuse nimetus: II kursus „Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)”

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Rootsi aeg: Rootsi keskvõim ja baltisaksa aadel. Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuride teke. Kaubandus.</p>	<p>Õpilane: 1) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal; 2) iseloomustab Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal; 3) iseloomustab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal;</p>

<p>Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik</p>	<p>4) mõistab luterluse mõju ja Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengus, ajaloos ning tänapäeval; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid rüütelkond, reduktsioon, vakuraamat, piiblikonverentsid, Vastne Testament, Academia Gustaviana; 6) teab, kes olid Bengt Gottfried Forselius, Gustav II Adolf, Johan Skytte ja Karl XI, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
<p>Eesti 18.-19. sajandil: Põhjasõja põhjused, käik ja tulemused. Rahvastikuprotsessid Eestis 18.-19. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule. Balti erikord: Vene keskvõim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord. Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus. Rahvuslik ärkamisaeg ja selle suurkujud.</p>	<p>Õpilane: 1) selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja mõju; 2) iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule; 3) analüüsib allikate ja teabetekstide alusel talurahva majandusliku olukorra ning õigusliku seisundi muutumist; 4) analüüsib Euroopa valgustusideede mõju eesti vaimuelule; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid balti erikord, restitutsioon, asehalduskord, vennastekogud; 7) teab, kes olid Karl XII, Peeter I, Katariina II, Anton Thor Helle ja August Wilhelm Hupel, ning iseloomustab nende tegevust; 8) eristab rahvusliku ärkamisaja majanduslikke, poliitilisi ja kultuurilisi eeldusi, tunneb ärkamisaja suurkujusid ja peamisi sündmusi.</p>

Kursuse nimetus: III kursus „Üldajalugu“

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Antiikaeg: Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu. Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Kõnekunst. Teater. Olümpiamängud. Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur. Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar.</p>	<p>Õpilane: 1) mõistab antiigipärandi olulisust tänapäeval; 2) tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi, Rooma vabariigi ja keisririigi toimimise põhimõtteid; 3) iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks; 4) iseloomustab näidete abil antiikkultuuri saavutusi, toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel,</p>

<p>Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma. Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks.</p>	<p>5) näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist; 6) teab, kes olid Homeros, Perikles, Aleksander Suur, Romulus, Caesar, Augustus, Constantinus Suur, Jeesus ja Paulus, ning iseloomustab nende tegevust; 7) teab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, aristokraatia, türannia, demokraatia, hellen, barbar, kodanik, senat, konsul, vabariik, keisririik, patriits, plebei, Piibel, Vana Testament, Uus Testament, Rooma õigus.</p>
<p>Keskaeg: Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus. Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke. Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine. Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan. Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad. Ülikoolid ja skolastika.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis; 2) iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid; 3) iseloomustab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana; 4) teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond, 5) iseloomustab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit; 6) teab ristisõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele; 7) iseloomustab keskaegsete ülikoolide tegevust; 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kirik, klooster, vaimulikud ordud, ketserlus, inkvisitsioon, ristisõjad, läänikord, naturaalmajandus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, skolastika, koraan; 9) teab, kes olid Muhamed, Karl Suur, Innocentius III ja Aquino Thomas, ning iseloomustab nende tegevust.
<p>Uusaeg: Uue maailmapildi kujunemine: renessans ja humanism, maadeavastuste mõjud ja tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon. Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadeavastuste ja reformatsiooni osa selle kujunemisel; 2) teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale; 3) iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule; 4) näitab ja analüüsib uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil;

<p>Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade mõju Euroopale: valgustus. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke.</p> <p>Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna iseloomulikud tunnused, masstootmine ja monopolid.</p>	<p>5) tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal;</p> <p>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid renessanss, humanism, reformatsioon, absolutism, parlamentarism, valgustus, revolutsioon, reform, kapitalism, kolonialism, monopol, urbaniseerumine, sotsialism;</p> <p>7) teab, kes olid Leonardo da Vinci, Christoph Kolumbus, Fernão de Magalhães, Martin Luther, Louis XIV, Voltaire, George Washington, Napoleon, Karl Marx ja Otto von Bismarck, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
---	---

Kursuse nimetus: IV kursus „Lähiajalugu I - Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Maailm I maailmasõja eel:</p> <p>Suurriikide arenguhooni: poliitiliste süsteemide erinevused, Venemaa.</p> <p>Maailma majandus: teadusrevolutsioon, monopolid, kapitali eksport, vabaturumajandus ja proteksionism.</p> <p>Suurriikide liidud: kujunemise põhjused ja tagajärjed.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi;</p> <p>2) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume;</p> <p>3) iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju;</p> <p>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit.</p>
<p>I maailmasõda:</p> <p>Esimese maailmasõja põhjused.</p> <p>Sõdivad pooled ja tähtsamad sõjatandrid.</p> <p>Esimese maailmasõja tagajärjed: impeeriumide lagunemine, uute rahvusriikide sünd Euroopas, uus maailmakord ja Rahvasteliit.</p> <p>Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusti ning sõdivate poolte taotlusi;</p> <p>2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;</p> <p>3) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi;</p> <p>4) teab Eesti Vabadussõja sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel;</p> <p>5) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel;</p> <p>6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu;</p> <p>7) teab, kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts, ning iseloomustab nende tegevust.</p>

<p>Demokraatiad ja diktatuurid: Demokraatia põhijooned Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA näitel: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Majanduskriis: põhjused, levik ja mõju, Roosevelti uus kurss. Autoritarism, totalitarism: fašism, natsionaalsotsialism, kommunism. Diktatuuride iseloomulikud jooned, eripärad ja levik: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Uute konfliktide kujunemine, kriisikolled. Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.</p>	<p>Õpilane: 1.) analüüsib ja võrdleb rahvusvahelisi suhteid 1920. ja 1930. aastail ning teab muutuste põhjusi; 2) iseloomustab majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju; 4) analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 5) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ja 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL, fašism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, vabadussõjalased; 7) teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin D. Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
<p>II maailmasõda: Teise maailmasõja põhjused: Saksamaa, Nõukogude Liidu ja Jaapani agressiivne välispoliitika ning demokraatlike Lääneriikide lepituspoliitika nurjumine. Sõdivad pooled: Saksamaa ja tema liitlased. Hitleri-vastane koalitsioon ja selle kujunemine: Atlandi harta, Teherani, Jalta ja Potsdami konverentside tähtsus. Tähtsamad sõjatandrid ja lahingud: rinded, tähtsamaid lahingud (Pearl Harbor, Moskva, Midway, Stalingrad, Kursk, El-Alamein, Normandia dessant). Teise maailmasõja tulemuste vastuolulisus ja selle tagajärjed maailma poliitilisele, majanduslikule ja ideoloogilisele arengule. Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja –kahjud.</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib rahvusvahelisi suhteid Teise maailmasõja eel; 2) iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 3) iseloomustab sõjategevust kaardi järgi; 4) teab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemislugu; 5) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole; 6) teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, ning iseloomustab nende tegevust; 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Müncheneri konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, suvesõda, Atlandi harta, ÜRO.</p>

Kursuse nimetus: V kursus „Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Külm sõda: Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud. Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid. Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis. Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted.</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvorme; 2) analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal; 3) iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal; 4) teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külm sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie.</p>
<p>Demokraatlik maailm pärast II maailmasõda: USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon.</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni; 2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe; 3) teab, kes olid Ronald Reagan ja Robert Schumann, ning iseloomustab nende tegevust; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE.</p>
<p>NSVL ja kommunistlik süsteem: Kommunistliku süsteemi kujunemine. Idablokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, solidaarsus. NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted Välis-Eestiga.</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhijooni; 2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut; 3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi; 4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik, kultuurirevolutsioon; 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubcek ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust.</p>
<p>Maailm sajandivahetusel: NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine: Berliini müüri langemine,</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;</p>

<p>majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis.</p> <p>Kommunistliku bloki lagunemise ja kommunistlike ideede krahhi mõju väärtushinnangutele.</p> <p>Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine.</p> <p>USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas.</p> <p>Eesti iseseisvuse taastamine.</p> <p>Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine.</p>	<p>2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;</p> <p>3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist;</p> <p>4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;</p> <p>5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma;</p> <p>6) teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, George Bush, Helmut Kohl, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust;</p> <p>7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress, Põhiseaduse Assamblee.</p>
---	--

Kursuse nimetus: VI kursus „Lähiajalugu III - 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Eluolu ja kultuur:</p> <p>Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, neegriliikumine, feminism, keskkonnakaitse. Muutused eluolus: viktoriaanliku maailma lagunemine, naiste emantsipatsioon, spordi populaarsuse kasv, mood, massikultuur, kodumasinad.</p> <p>Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti ja internet, kosmoseajastu. Multikultuursuse kontseptsioon.</p> <p>Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale;</p> <p>2) teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning iseloomustab nende rakendumist igapäevaelus;</p> <p>3) analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega.</p>
<p>Sõja ja rahu küsimus:</p> <p>Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht.</p> <p>Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO, uue maailmakorra loomise katsed. Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel.</p> <p>Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul;</p> <p>2) analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes;</p> <p>3) teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada;</p>

	4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism.
Inimsusevastased kuriteod: Massikuritegude ideoloogilised alused. Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised. Natsismikuriteod: holokaust. Kommunismikuriteod. Genotsiid, etnilised puhastused. Inimsusevastased kuriteod Eestis.	Õpilane: 1) selgitab, millised arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku; 2) mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust; 3) teab inimsusevastaste kuritegude toimepanemise viise ja nende tagajärgi; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG.
Muu maailm: Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed. Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega.	Õpilane: 1) iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi; 2) analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu.

1.4. ÜHISKONNAÕPETUS

1.4.1. Õppe ja kasvatusesmärgid

Ühiskonnaõpetuse õpetamisega Nõo Reaalgümnaasiumis taotletakse, et õpilane

- 1) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ja põhivabadusi; austab demokraatia põhimõtteid ja demokraatlikke väärtusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid, on seaduskuulekas;
- 2) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, teadvustab oma kohustusi ja vastutust kodanikuna; toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku;
- 3) austab enda ja teiste inimvääriskust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse ning arvestab nende erivajadusi;
- 4) mõistab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuri väärtuslikkust, erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi (v.a inimsusevastased) ning saab aru kultuuride dialoogi tähendusest ja vajalikkusest;
- 5) märkab, uurib ning seostab ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arengut ning aitab võimaluste piires probleemidele lahendusi leida;
- 6) omandab majandusliku mõtlemise alused ning oskuse toimida turumajanduse tingimustes;
- 7) põhjendab ning kaitseb oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult ning suudab osaleda arutelus ja väitluses; oskab eristada emotsionaalseid ja poliitiliselt kallutatud hinnanguid objektiivsest tõest; austab igatüüpi õigust isiklikule arvamusele ja sõnavabadusele;
- 8) hangib eesmärgipäraselt ühiskonnaalast teavet erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada, järgides seejuures autoriõigust.

1.4.2 Õppeaine lühikirjeldus

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetuse tundides kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, nii auditoorset loengu ja arutelu vormis õppetööd kui aktiivõpet: rollimäng, arutelu, diskussioon, väitlus, ajurünnak; ühistegevus ja vabatahtlik töö, referaadi, uurimistöö, arvamustöö koostamine (viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine jm); infootsing teabeallikatest ja andmete töötlemine ning esitamine IKT võimalusi kasutades; statistika, allikate, sh juriidiliste tekstide analüüs; reklaami, teemakohaste filmide jms kriitiline analüüs; õppekäigud, külalisesinejate kutsumine jne.

1.4.3 Hindamise alused

Ühiskonnaõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse gümnaasiumi õppekava üldosa ja NRG hindamisjuhendi käsitlest. Hinnatakse ainekavas toodud õpitulemuste saavutatust: nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste) ja kirjalike ja/või praktiliste tööde alusel. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning hoiakulistes küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane teab, mida ja millal hinnatakse, ning mis on hindamise kriteeriumid.

1.4.4 Gümnaasiumi lõpetaja õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimetehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;
- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada „Eesti Vabariigi põhiseadust“, rahvusvahelisi õigusnorme ja õigusakte; järgib seadusi ning toimib oma õiguste ja kohustuste järgi;
- 3) iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ja kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb olulisi rahvusvahelisi organisatsioone ning mõistab oma rolli maailmakodanikuna;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimetehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi ning otsida teavet omale sobivate eneserakendus- ja edasiõppimisvõimaluste leidmise kohta;
- 5) teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana, analüüsib oma käitumise tagajärgi ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil (kliimamuutus, õiglane kaubandus, ületarbimine jms);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduslikus ühiskonnas, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides, kaitseb oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;

7) seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, mõistab õigusteksti ning sotsiaal-majanduslikku teavet; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, väärtustades ja arvestades autoriõiguste kaitset.

1.4.5. Kursuste õpitulemused ja õppesisu

Kursuse nimetus: I kursus: Ühiskonna areng ja valitsemine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>I: Ühiskond ja selle areng: Heaoluühiskonna ja demokraatia kujunemine. Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid: Rahvastiku sotsiaal-majanduslik jaotus ja ühiskonna kihistumine. Ühiskonna sooline ja vanuseline jaotus. Rahvusvähemused, vähemusrahvused. Religioosne mitmekesisus. Haridus sotsiaal-majandusliku staatuse tegurina. Sotsiaalne mobiilsus. Ühiskonna sidusus. Sotsiaalne õiglus. Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus. Vaesus. Vaesuse leevendamise meetmed. Sotsiaalsed institutsioonid: perekond, riik, turg, meedia. Nüüdisühiskond ja selle kujunemine.</p> <p>Ühiskonna sektorid: Avalik ja erasektor. Kodanikuühiskond. Tööstusühiskond. Moderniseerumine. Postindustriaalne ühiskond. Infoühiskond. Teadmusühiskond. Siirdeühiskond. Heaoluühiskond. Ühiskonna jätkusuutlikkus.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab nüüdisühiskonda, tunneb ühiskonna struktuuri ning toimimispõhimõtteid, ühiskonnaelu valdkondi ja nende omavahelist seotust; 2) tunneb demokraatia põhimõtteid ja vorme, analüüsib ja väärtustab demokraatia võimalusi (sh kodanikuaktiivsust) ning hindab ohte; 3) iseloomustab nüüdisühiskonna peamisi probleeme Eestis, Euroopas ja maailmas, analüüsib sotsiaalsete pingete ja probleemide tekke põhjusi, kirjeldab sellest tulenevaid ohte; 4) teab euroopalikke põhimõtteid sotsiaalkaitse alal ning oskab vajaduse korral otsida abi; 5) on kujundanud oma kodanikupositiooni Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis ning tunneb kodanikualgatuse võimalusi; 6) tunneb ning järgib inim- ja kodanikuõigusi ning -vabadusi, seisab vastu humanistlike ja demokraatlike väärtuste eiramisele ning tunneb kodanikuvastutust; 7) oskab koguda sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, sh meediast, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ning kasutada; 8) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid nüüdisühiskond, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond, siirdeühiskond, demokraatia, ühiskonna jätkusuutlikkus, kodanikuühiskond, avalik, äri- ja mittetulundussektor, otsene ja esindusdemokraatia, huvirühm,

	<p>mittetulundusühing, sotsiaalne mobiilsus, sotsiaalne staatus, inim- ja kodanikuõigused, pluralism, sotsiaalne turvalisus, sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi, ühishüved.</p>
<p>II: Riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas: Riik ja riigi vormid: Riigi põhitunnused. Riigi funktsioonid. Riigiorganid. Poliitiline režiim: demokraatia, diktatuur. Autoritaarne ja totalitaarne režiim. Parlamentaarne ja presidentaalne demokraatia. Demokraatia ohud. Õigusriik ja võimude lahusus: Õigusriigi põhimõtted. Võimude lahusus ja tasakaalustatus. Kõrgem seadusandlik võim. Parlamendi struktuur ja ülesanded. Opositsioon, koalitsioon. Seadusloome. Eesti Vabariigi õigusaktid, rahvusvaheline õigus, Euroopa õigus. Kõrgem täidesaatev võim. Valitsuse moodustamine. Enamus- ja vähemusvalitsus. Valitsuse ülesanded. Riigipea. Riigipea roll parlamentarismi ja presidentialismi korral. Kohtuvõim. Eesti kohtusüsteem. Ombudsman (õigusvahemees), õiguskantsler. Euroopa Kohus. Euroopa Inimõiguste Kohus. Avalik teenistus. Bürokratia. Riigibürokratia kontrollimise võimalused. Riigikontroll. Kohalik omavalitsus, selle struktuur ja ülesanded. Keskvõimu ja kohaliku võimu suhe. Inimõigused: Inim- ja kodanikuõigused. Võrdõiguslikkus. Sotsiaalsed õigused ja sotsiaalne kaitse. Rahvusvahelised ja riigisisised inimõiguste kaitse mehhanismid. Inimõiguste rikkumine. Inimkaubandus. Lapstööjõud. Poliitilised ideoloogiad:</p>	<p>Õpilane: 1) iseloomustab demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eestis ja Euroopa Liidus ning valitsemises osalemise võimalusi; 2) iseloomustab poliitilisi ideoloogiaid ja kujundab oma põhjendatud eelistused; 3) tunneb Eesti ja Euroopa Parlamendi valimissüsteemi ning mõistab oma kohustust valijana; 4) tunneb, kasutab ning järgib „Eesti Vabariigi põhiseadust“ ja teisi õigusakte ning oskab seaduslike vahenditega kaitsta oma huve ja õigusi; 5) suhtleb vajaduse korral riigi ja kohalike asutustega; 6) on kursis ühiskondlik-poliitiliste sündmustega, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme ning pakub võimaluse korral lahendusi; 7) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid riik, monarhia, vabariik, unitaarriik, föderatsioon, konföderatsioon, parlamentarism, presidentialism, poolpresidentialism, kodakondsus, demokraatia, diktatuur, avalik haldus, bürokratia, korrupsioon, ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia, erakond, sotsiaalne liikumine, vasakpoolsus, parempoolsus, tsentrism, õigusvahemees (ombudsman), õiguskantsler, riigikontroll, majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem, e-valimised, õigusriik, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, fraktsioon, täidesaatev võim, koalitsioonivalitsus, enamus- ja vähemusvalitsus, kohtuvõim, riigipea, põhiseaduslikkuse järelevalve, regionaalpoliitika, kohalik võim, Euroopa</p>

<p>Ideoloogia mõiste ja tähendus riigivalitsemises. Liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia.</p> <p>Vasak- ja parempoolsus erinevates poliitika valdkondades. Äärmusideoloogiad (natsism, fašism, kommunism, islami fundamentalism).</p> <p>Valimised: Demokraatlike valimiste põhimõtted. Peamised valimissüsteemid. Valimiskäitumine, valimiste tulemused. Riigikogu. Kohalike omavalitsuste volikogude ja Euroopa Parlamendi valimised Eestis. E-valimised.</p> <p>Erakonnad ja kodanikuühendused: Huvid, nende realiseerimine ühiskonnas. Erakonnad. Huvigrupid. Kodanikühiskond, kaasamine. Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine.</p>	<p>Liit, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus, Euroopa Nõukogu, Euroopa Inimõiguste Kohus.</p>
---	--

Kursuse nimetus: II kursus: Majandus ja rahvusvahelised suhted

Õppesisu	Õpitulemused
<p>I: Ühiskonna majandamine: Riik ja majandus: Ühiskonna majandusressursid ehk tootmistegurid. Looduslikud ressursid, kapital, inimressursid. Ettevõtlikkus. Majandussüsteemid. Majanduse sektorid, nende arengutrendid. Ettevõtlus. Riigi roll majanduse korraldamises. Väliskaubanduse piirangud. Makromajanduslikud põhinäitajad: SKT, eelarvetasakaal, inflatsioon, THI, IAI. Impordi-eksporti tasakaal. Riigi välisvõlg. Fiskaalpoliitika. Riigieelarve. Maksukoormus. Maksud.</p> <p>Tööturg ja hõive: Töötajad ja mitteaktiivne rahvastik. Tööturg. Rollid tööturul. Tööhõive. Tööpuudus, tööjõupuudus. Hõivepoliitika Eestis ja Euroopa Liidus. Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed. Tööränne.</p> <p>Tarbimine ja investeerimine:</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimimisest ja erinevatest majandussüsteemidest; 2) iseloomustab riikide majandusliku suhtlemise põhimõtteid; 3) tunneb tarbija ning ettevõtja rolli ühiskonnas, mõistab nende ühis- ja vastandlikke huve; 5) tunneb maksupoliitikat, selle mõju üksikisikule ja ühiskonnale, 6) teab oma võimalusi ja oskab käituda tööturul; 7) oskab leida majandusalast teavet; 8) teab ja kasutab kontekstis mõisteid majandusressurss, turumajandus, segamajandus, makromajanduspoliitika, fiskaalpoliitika, rahapoliitika, ühishuve, SKT, inflatsioon, tarbijahinnaindeks, import, eksport, proportsionaalne ja progressiivne tulumaksusüsteem, otsene ja kaudne maks, sotsiaalkindlustusmaks,

<p>Üksikisik turumajanduskeskkonnas. Vajadused, võimalused ja tarbimiskäitumine. Ostukorv. Laenud, laenuriskid. Tarbijakaitse. Investeerimine, aktsiad. Pensionifondid.</p>	<p>töötuskindlustusmaks, brutopalk, netopalk, varimajandus, ümbrikupalk, tööturg, tööhõive, tööpuudus, tööjõupuudus, aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed, heitunu, innovatsioon, tööstusomand, autoriõigus, indikatiivne ostukorv, tarbijakaitse, tööandja, töövõtja, toll, Euroopa ühisturg, euro.</p>
<p>II: Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng: Maailma rassiline, rahvuslik ja religioosne mitmekesisus. Maailma arengu ebaühtlus. Rahvusvahelise suhtlemise põhimõtted ja viisid. Vastuolud tänapäeva maailmas. Riikidevaheline koostöö, vastuolude ületamise võimalused. Rahvusvaheline julgeolek ja koostööorganisatsioonid: G7, OECD, Euroopa Nõukogu, NATO, ÜRO. Globaalprobleemid, lahenduste otsingud. Humanitaarõiguse põhimõtted ja olemus; rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise juhtumid. Lapssõdurid. Illegaalne immigratsioon ja põgenikud. Illegaalne kaubandus.</p>	<p>Õpilane: 1) teab tähtsamaid globaalprobleeme ja tunneb kaasvastutust nende lahendamise eest; 2) iseloomustab nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse; 3) analüüsib poliitiliste konfliktide põhjusi ja tagajärgi ning pakub konfliktide ületamiseks argumenteeritud lahendusi; 4) kasutab infotehnoloogiavahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõigust; 5) tunneb humanitaarõiguse norme, nendest tulenevaid piiranguid ja kaitset; austab elu ja inimväärikust.</p>

VALIKAININE „MAAILMA RELIGIOONID“ 11.klass

1.Õppe ja kasvatusesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane

- 1) suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse, mis ei ole inimsusevastased; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise;
- 2) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas;
- 3) teab suuremate religioonide geograafilist levikut ning selle peamisi ajaloolisi põhjuseid maailmas ja Eestis; kirjeldab suuremate maailmareligioonide põhijooni;
- 4) on teadlik oma väärtustest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses, tuues esile sarnasusi ja erinevusi;
- 5) arutleb näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna elus, nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes

2.Õppeaine lühikirjeldus

Kursuse õppetegevus toimub auditoorse õppetööna loengute ja arutelude vormis. Tutvustatakse olulisemaid suurusundeid ja julgustatakse õpilasi kaasa rääkima ja arutama religiooniga seotud teemadel. Toimuvad õppekäigud erinevate konfessioonide pühakodadesse ja kohtumised erinevat usku inimestega.

3.Hindamise alused

Usundiõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse gümnaasiumi õppekava üldosa ja NRG hindamisjuhendi käsitlest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Hindamine väärtustab lahenduste erinevusi ja õpilaste isikupära. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

4.Gümnaasiumi lõpetaja õpitulemused

Kursuse läbinu

- 1) oskab religioone klassifitseerida ja nimetada maailma erinevates paikkondades levinumaid religioone; teab Eestis levinud suuremaid religioone, eristab suuremaid konfessioone ning usulisi rühmitusi;
- 2) selgitab käsitletud religioonide õpetuse ja eetika põhiseisukohti ning tunneb nende religioonide teket, tähtsamaid suurkujusid, usulisi rituaale ja kultuuriväljundeid;
- 3) toob esile erinevate religioonide sarnasusi ja erinevusi;
- 4) oskab analüüsida religioossete konfliktide põhjuseid;
- 5) sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud maailmavaadete valguses.

5.Kursuse õpitulemused ja õppesisu

Kursuse nimetus:

Õppesisu	Õpitulemused
I blokk: Muistsed usundid vana- ja keskajast: Egiptuse, Mesopotaamia, Kreeka ja Rooma religioon, loomismüüdid, kultustegevus. Kesk-Ameerika kultuurid (olmeegid, asteegid, maiad, inkad). Viikingite maailmapilt, loomismüüt ja olulisemad jumalad.	Õpilane: Oskab tuua välja vanaaja religioonide põhijooni, nimetab olulisemaid jumalaid ja võrdleb antud kultuuride maailmapilte; Tunneb vana- ja keskaja olulisemate kultuuride loomismüüte ja võrdleb neid; Seostab piirkonna ajalugu ja arengut religiooni ja kultusega; Analüüsib muutusi religioossetes pildis ja pakub teooriaid muutuste põhjuste kohta; Tunneb teemavaldkonna põhiterminoloogiat
II blokk: Maailma suurusundid: Hinduism. Budism. Islam. Judaism. Hiina ja Jaapani religioonid.	Õpilane: Teab maailmareligioonide baastekste, olulisemaid arenguetappe ja tekkega seotud olusid; Oskab religioone klassifitseerida eri kriteeriumite alusel;

	<p>Võrdleb suurusundite seisukohti maailma tekkimisest ja arengust, inimese rollist, saatusest ja elust pärast surma;</p> <p>Iseloomustab religioonide arengut tänapäeva maailmas ja toob näiteid religiooni rollist rahvusvaheliste suhete mõjutajana.</p>
<p>III blokk: Ristiusu teke ja areng:</p> <p>Jeesuse tegevus ja ristiusukiriku kujunemine. Keskaegne katoliiklus ja ordude teke. Reformatsioon ja vastureformatsioon. Kiriku areng uusajal, uute usuliste liikumiste ja fundamentalismi teke. Ristiusu kirik Eestis. Eesti usuline maastik tervikuna</p>	<p>Õpilane:</p> <p>Tunneb ristiusu kiriku kujunemislugu; Oskab iseloomustada erinevaid ristiusu voole ja nende rolli läbi ajaloo; Tunneb olulisemaid kristliku taustaga uusususundeid; Analüüsib arenguid Eesti usulisel maastikul; Oskab väljendada oma usuga seotud tõekspidamisi ja lugu pidada usumaailma mitmekesisusest.</p>

1.5. INIMESEÕPETUS

1.5.1. Õppe ja kasvatuseesmärgid

Inimeseõpetuse kursuse eesmärk on suunata õpilaste sotsiaalsete toimetulekuoskuste arengut läbi tervikliku isiksuse, sotsiaalse kompetentsuse, terviseteadliku ja üldinimlike väärtuste kujundamise. Õppeaine kaudu kujundatakse järgmisi pädevusi:

Väärtuspädevus – kujundada väärtussüsteemide mõistmist, enda valikute põhjendamist. Arendada empaatiat, teistega arvestamist ja teiste toetamist ning abistamist.

Enesemääratluspädevus – kujundada eneseanalüüsivõimet, õpetada hindama oma tugevaid ja nõrku külgi, järgima terveid eluviise. Õpetada lahendama iseendaga ja inimsuhetes ettetulevaid probleeme.

Suhtluspädevus – arendada erinevates suhtlusolukordades selget ja asjakohast eneseväljendust.

Ettevõtlikkuspädevus – õpetada nägema probleemides peituvaid võimalusi, seadma eesmäärke ja genereerida ideid ning neid rakendama. Arendada initsiatiivikust ja vastutust

1.5.2 Õppeaine lühikirjeldus

Inimeseõpetust õpetatakse 11.klassis.

1.5.2. Hindamise alused

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Teadmiste ja oskuste hindamise aluseks on Nõo Reaalgümnaasiumi hindamisjuhend. Hindamiseks sooritavad õpilased 1) kirjalikke töid: kontrolltöö, essee, analüüs; 2) praktilist tegevust: uurimus, rühmatöö, juhtumianalüüs.

1.5.3 Gümnaasiumi lõpetaja õpitulemused

1.5.4. Kursuste õpitulemused ja õppesisu

Kursuse nimetus: „Perekonnaõpetus“ 11.klassis.

Õppesisu	Õpitulemused
I PEREKOND Perekonna olemus, vormid, abielu ja paarisuhte kohta kasutatavad terminid. Perekonna ajaloost tänapäeva perekonnani. Kooseluvormid. Perekonna ülesanded ja tähtsus üksikisiku ja ühiskonna seisukohast. Perekäsitus – individualistlik ja perekeskne	Õpilane: 1) teab perekonna ja peresuhete muutumist ajaloost tänapäevani; 2) oskab selgitada ja analüüsida erinevaid kooselu ja perekonna vorme; 3) analüüsib perekonna funktsioone ja selgitab pereliikmete rolli nende täitmisel; 4) selgitab individualistliku ja perekeskse perekäsitluse olemust.
II PÜSISUHE Lühi- ja pikaajaline suhe.	Õpilane: 1) selgitab püsisuhete kujunemist ja selle püsimumist mõjutavaid tegureid;

<p>Püsisuhte kujunemine, selle nurgakivid ja vastutus. Püsisuhte püsimine. Tunded ja nende osa püsisuhtes. Suhte lõppemine. Armastuse olemus ja liigid. Seksuaalsuhted ja – käitumine. Ühiskonna ja kultuuri mõju seksuaalsuse tähendusele ja mõtteviisile.</p>	<p>2) mõistab vastutust suhtes ja teab lähisuhte lõppemisel sellega toimetuleku viise; 3) kirjeldab armastuse olemust ja selle liike ning seksuaalsuhete seotust armastusega; 4) selgitab seksuaalkäitumise põhimõtteid inimsuhtes ja ühiskonna ning kultuuri suhtumist seksuaalsusesse.</p>
<p>III ABIELU Registreeritud abielu ja vabaabielu. Tavad. Abielu toetav lähedane sotsiaalne võrgustik. Abieluline kohanemine, mehe ja naise rolli kujunemine. Abielu perioodid. Rahulolu muutused kooselu jooksul. Abielusuhtest tulenevad õigused ja kohustused.</p>	<p>Õpilane: 1) analüüsib registreeritud ja vabaabielu eeliseid ja puudusi; 2) mõistab tavade ja kommete positiivset mõju suhetele; 3) mõistab lähedase sotsiaalse võrgustiku olulisust abielu toetava süsteemina; 4) teab abielu perioode ja kohanemist ning rahulolu mõjureid; 5) tunneb abielu õiguseid ja kohustusi</p>
<p>IV LAPSEVANEMAKS OLEMINE Pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid. Lapsevanemaks olemine ja bioloogiline, juriidiline, psühholoogiline ning sotsiaalne vanemlus. Vanemate roll ja vastutus laste kasvatamisel. Erinevad kasvatusstiilid. Planeerimata rasedus.</p>	<p>Õpilane: 1) kirjeldab laste saamise otsust mõjutavaid mõjutavaid tegureid; 2) kirjeldab lapsevanemaks olemist vanemluse erinevatest komponentidest lähtudes; 3) analüüsib vanemate kasvatuslikku vastutust laste kasvatamisel; 4) analüüsib erinevaid kasvatusstiile, lähtudes lapse arengu toetamisest.</p>
<p>V LAPS Lapse areng ja vanema osa selles. Kiindumussuhe lapsega ja selle mõjutegurid. Kodukasvatuse, selle olemus ja osa lapse arengus.</p>	<p>Õpilane: 1) selgitab lapse arengut, selle perioode ja vanemate osa lapse arengus; 2) analüüsib vanema ja lapse vahelist kiindumussuhet ja vanema osa selle kujunemisel; 3) analüüsib perekonna ja kasvatuse tähtsust lapse arengus.</p>
<p>VI KODU JA ARGIELU Kodu kui elukeskkond ja selle loomine. Vajadused ja väärtused ning nendega arvestamine pereliikmete seas. Perekondlike suhete säilitamine. Rollid peres. Andmine ja saamine suhtes. Konfliktid peres ja nende lahendamise võimalused. Pereliikmete tervis ja tervislik eluviis. Lahkumine ja lahtus. Lein ja sellega toimetulek.</p>	<p>Õpilane: 1) mõistab kodu kui turvalise elukeskkonna tähtsust inimese ja lähisuhete jaoks; 2) selgitab pereliikmete vajaduste ja väärtustega arvestamist ja vastastikust toetust; 3) väärtustab perekonda ja perekondlike suhteid; 4) selgitab pereliikmete rollide kokkuleppelisust ja paindlikkust ja mõju peresuhtes; 5) analüüsib tegureid, mis mõjutavad perekonna vaimset, füüsilist ja emotsionaalset tervist;</p>

	<p>6) selgitab tervise edendamisega seonduvaid eesmäärke;</p> <p>7) mõistab lahkumineku põhjuseid ja tagajärgi ja kirjeldab mõistlikke valikuid;</p> <p>8) teadvustab leina olemust ja sellest ülesaamise viise.</p>
<p>VI PEREKONNA MAJANDUSELU JA ÕIGUSAKTID</p> <p>Perekonna materiaalsed ressursid ja pere eelarve.</p> <p>Abielu ja laste elu reguleerivad seadused (Perekonnaseadus. Nimeseadus. Pärimisseadus. Võlaõigusseadus)</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab pere ja selle liikmete õigusi ja vajadusi ja oskab planeerida pere eelarvet;</p> <p>2) teab põhilisi pere ja laste elu reguleerivaid seadusi.</p>
<p>VII PEREKOND INIMESE ELUS</p> <p>Perekond inimese elukaares.</p> <p>Side põlvkondade vahel.</p> <p>Elu tulemuslikkus ja rahulolu.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) selgitab perekonna olulisust inimesele tema elu erinevatel perioodidel;</p> <p>2) selgitab põlvkondadevaheliste sidemete positiivset ja toetavat mõju perekonnale;</p> <p>3) väärtustab perekonna toetavat ja rikastavat mõju inimese elule.</p>